

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๖๗

เรื่องพิจารณาที่ ๑๐/๒๕๖๗

วันที่ ๗ เดือน สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง { คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง
พรรคก้าวไกล ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง มีเหตุสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) หรือไม่

ประเด็นที่สอง คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องจะถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสองหรือไม่ เพียงใด

ประเด็นที่สาม ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งจะไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พรรคผู้ถูกร้องถูกยุบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔ วรรคสองหรือไม่

ความเห็น

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ร้องเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๒ มีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา ๒๒๔ ผู้ถูกร้องเป็นพรรคการเมืองตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ชื่อ “พรรคร่วมพัฒนาชาติไทย” ต่อมาชื่อ “พรรคพลังหลวง” ปัจจุบันชื่อ “พรรคก้าวไกล” ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง ลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๓ โดยมีรายชื่อ

คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง ระหว่างวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๖ กับตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๖ และตั้งแต่วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๖ ถึงปัจจุบัน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓ กับลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ และลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ ตามลำดับ ซึ่งเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๖ มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๖ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๖ มีผลการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๖ โดยผู้ถูกร้องมีสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งทั้งสองแบบ รวม ๑๕๑ คน ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๗ ว่า นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องในขณะนั้นและพรรคผู้ถูกร้องมีการกระทำอันเป็นการใช้ สิทธิหรือเสรีภาพล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง และสั่งให้พรรคผู้ถูกร้องเลิกการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นเพื่อให้มีการยกเลิกประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ อีกทั้งไม่ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ด้วยวิธีการซึ่งไม่ใช่กระบวนการทางนิติบัญญัติโดยชอบที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตด้วยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๔ ต่อมานายเรืองไกร ลีกิจวัฒนะ และนายธีรยุทธ สุวรรณเกษร ยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ต่อผู้ร้อง ขอให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่ง ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ และเนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ ดังกล่าว ผู้ร้องเห็นว่า เป็นกรณี มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า พรรคผู้ถูกร้องกระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเข้าลักษณะกระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ผู้ร้องจึงมีมติคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต) ในการประชุม ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๗ ให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ขอให้ (๑) มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง (๒) มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของบุคคลผู้เป็นคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องดังกล่าว (๓) มีคำสั่งห้ามมิให้ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องและถูกเพิกถอนสิทธิสมัคร

รับเลือกตั้ง ไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ และมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติไว้ในมาตราต่าง ๆ เช่น มาตรา ๑๗๘ มาตรา ๒๑๓ ย่อมแสดงให้เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีเขตอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีเฉพาะตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เท่านั้น แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ มิได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ วรรคสองและวรรคสาม การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ วรรคหนึ่ง (๓) เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๕ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีเขตอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดี การยื่นคำร้องเพื่อให้ยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ ผู้ร้องต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและระยะเวลาตามมาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง ซึ่งระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๖ ข้อ ๗ กำหนดว่า เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองรับเรื่องไว้ดำเนินการแล้ว ให้คณะกรรมการตรวจสอบที่นายทะเบียนพรรคการเมืองแต่งตั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานพร้อมความเห็นเสนอต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องไว้ดำเนินการ คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงมีหน้าที่แจ้งข้อกล่าวหาให้พรรคการเมืองในฐานะผู้ถูกร้องมีโอกาสรับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ เพื่อให้ผู้ถูกร้องมีโอกาสได้แย้งและแสดงพยานหลักฐานก่อนเสนอรายงานรวบรวมข้อเท็จจริงต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่ผู้ร้องมิได้ปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าว จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ ไม่มีผลผูกพันศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากผู้ร้องอาศัยข้อเท็จจริงตามคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ เป็นหลักฐานตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสี่ โดยผู้ถูกร้องเห็นว่า บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีที่มาจาก “หลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา” ซึ่งมูลเหตุแห่งการฟ้องคดีพิจารณาจาก “ข้ออ้างซึ่งอาศัยเป็นหลักแห่งข้อหา” หากคดีก่อนและคดีหลังมีข้ออ้างซึ่งอาศัยหลักแห่งข้อหาเป็นอย่างเดียวกัน ห้ามมิให้คู่ความหรือมูลเหตุแห่งคดีที่ศาลในคดีก่อนมีคำวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงไว้แล้ว เมื่อตามคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ วินิจฉัยว่า “หากปล่อยให้ผู้ถูกร้องกระทำการต่อไป ย่อมไม่ไกลเกินกว่าเหตุที่จะนำไปสู่การล้มล้างการปกครอง ... และสั่งให้ยกเลิกการกระทำ ...”

การกระทำของผู้ถูกร้องตามคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ จึงยังไม่มีผลเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้าง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่วนคดีนี้ผู้ร้องกล่าวอ้าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) จึงเป็นข้อกล่าวหาใหม่ ศาลรัฐธรรมนูญยังไม่เคยวินิจฉัยข้อเท็จจริงในประเด็นดังกล่าว คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ จึงไม่ผูกพันข้อเท็จจริงในคดีนี้ ไม่อาจนำผลของคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ มาผูกพันการพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้ได้ ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีนี้ใหม่ทั้งหมด โดยการกระทำตามคำร้องไม่ใช่การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๐ ซึ่งคณะกรรมการบริหารพรรคเป็น ผู้รับผิดชอบและต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย นโยบาย และข้อบังคับพรรคการเมือง มติของ ที่ประชุมใหญ่พรรคการเมืองตามมาตรา ๒๑ การกระทำของสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องตามคำร้องในคดีนี้ ที่เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ เป็นเจตจำนงและเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มิได้ตกอยู่ภายใต้อาณัติ ของพรรคผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๔ การแสดงความคิดเห็นให้มีการยกเลิกหรือแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ การติดสติ๊กเกอร์ในชื่อยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๖ ที่สวนสาธารณะเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี การปรากฏตัวในสถานที่ที่มีการชุมนุมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และการเป็นนายประกันผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญาขอหาความผิด ตามมาตรา ๑๑๒ ล้วนเป็นการกระทำของสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องเป็นการส่วนตัว พรรคผู้ถูกร้องไม่ได้ให้ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องกระทำการดังกล่าวแต่อย่างใด การขยายขอบเขตผู้มีอำนาจกระทำการผูกพัน พรรคผู้ถูกร้อง ให้หมายรวมถึงสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องด้วย จึงขัดพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑ การเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคผู้ถูกร้อง มิได้เป็นการลดทอนการคุ้มครองสถาบัน พระมหากษัตริย์ลงโดยผ่านร่างกฎหมายและกระบวนการนิติบัญญัติของรัฐสภาเพื่อสร้างความชอบธรรม โดยการซ่อนเร้นแต่อย่างใด และไม่ทำให้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ กลายเป็นเครื่องมือ ทางการเมือง การเสนอแก้ไขเพิ่มเติมย้ายฐานความผิดตามมาตรา ๑๑๒ ออกจากลักษณะความผิด เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร มิได้เจตนามุ่งหมายจะแยกสถาบันพระมหากษัตริย์กับความเป็น ชาติไทยให้ออกจากกัน จึงไม่กระทบต่อสถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจ

ของคนในชาติ การเสนอให้มีบทยกเว้นความผิดและยกเว้นโทษ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย ที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับหลักกฎหมายทั่วไปและหลักสากล ที่มีบทยกเว้นความผิด บทยกเว้นโทษ และสอดคล้องกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๘ ไม่ได้มีเจตนาจะเปิดช่องให้บุคคลใดวิพากษ์วิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์ การเสนอให้ความผิด ตามมาตรา ๑๑๒ เป็นความผิดอันยอมความได้ โดยให้สำนักพระราชวังเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจในการ เริ่มต้นและยุติคดี เป็นไปตามความคิดเรื่อง “ความผิดที่ต้องให้อำนาจ” เพื่อป้องกันมิให้พระมหากษัตริย์ ผู้เสียหายถูกลดสถานะลงมาเป็นคู่ความโดยตรง การเสนอให้ลดอัตราโทษนั้นสอดคล้องกับกฎหมาย นานาประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่นและประเทศเบลเยียม ไม่มีกฎหมายหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะ ส่วนประเทศเดนมาร์กและประเทศเนเธอร์แลนด์ กฎหมายหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ กับหมิ่นประมาทบุคคลทั่วไปอยู่ในมาตราเดียวกัน แต่มีบทเพิ่มโทษสำหรับความผิดที่กระทำต่อ พระมหากษัตริย์ ซึ่งตามคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องเลิกการกระทำ การแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น เพื่อให้มีการยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และไม่ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา ๑๑๒ ด้วยวิธีการซึ่งมิใช่กระบวนการทางนิติบัญญัติโดยชอบเท่านั้น มิได้สั่งให้เลิก การเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นกระบวนการทางนิติบัญญัติแต่อย่างใด ผู้ร้องไม่เคยมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงนโยบายการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ หรือสั่งห้ามนำเสนอนโยบายดังกล่าว จึงเชื่อโดยสุจริตใจว่านโยบายดังกล่าวชอบ ด้วยกฎหมายจึงได้หาเสียงและเผยแพร่ນโยบายนี้บนเว็บไซต์ของพรรคผู้ถูกร้อง โดยเฉพาะเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ผู้ร้องและนายทะเบียนพรรคการเมืองยังคงยกคำร้องกรณีมีผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับการหาเสียงด้วยนโยบายดังกล่าว อีกทั้งผู้ถูกร้องไม่เคยอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์มาใช้สนับสนุน ความนิยมทางการเมืองของพรรคผู้ถูกร้องหรือมาใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง ศาลรัฐธรรมนูญได้สั่งให้ ผู้ถูกร้องเลิกเสนอนโยบายการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นนโยบาย หาเสียงเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นผ่านการรณรงค์หรือการปรากฏตัวในที่ชุมนุมทางการเมืองเกี่ยวกับการ แก้ไขหรือยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ของสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องเป็นการกระทำ เฉพาะตัวและเป็นการเข้าไปเพื่อสังเกตการณ์หรือรับฟังความคิดเห็นหรือขอเรียกร้องจากประชาชน ที่มาชุมนุมเท่านั้น การติดสติ๊กเกอร์และการปราศรัยของนายพิธา หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่จังหวัดชลบุรี

เป็นการบริหารสถานการณ์ในการปราศรัยเพื่อไม่ให้เกิดการกระทบกระทั่งกันของประชาชน และมีความหมายว่าจะนำการเสนอยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาหาข้อยุติ ไม่ได้มีความต้องการจะยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ผู้ถูกร้อง ไม่เป็นหรือเคยเป็นผู้กระทำความผิดหรือร่วมกระทำความผิด เป็นผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน หรือเคยช่วยเหลือ ด้วยประการใด ๆ ต่อผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ การที่สมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องบางคนเป็นหรือเคยเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีตามมาตรา ๑๑๒ เป็นการกระทำก่อนบุคคลนั้น เข้าเป็นสมาชิกพรรค และการเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัด พรรคผู้ถูกร้องใช้ตำแหน่งประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีมาตรา ๑๑๒ ไม่ได้หมายความว่าผู้ถูกร้อง หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นจะเห็นด้วย หรือสนับสนุนการกระทำดังกล่าว ตามคำวินิจฉัย ที่ ๓/๒๕๖๗ ศาลรัฐธรรมนูญมิได้สั่งให้ผู้ถูกร้องหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคผู้ถูกร้องเลิกเป็น นายประกันให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญามาตรา ๑๑๒ การกระทำดังกล่าวจึงไม่เป็นการกระทำ ล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) ส่วนการกระทำ ตามมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๒) ศาลรัฐธรรมนูญเคยวางแนวคำวินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๒ ว่า การกระทำดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา แต่เป็นเพียงการกระทำที่ “วิญญูชนทั่วไป พึงคาดหมายได้ว่าการกระทำนั้นอาจเป็นปฏิบัติการต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ซึ่งในคดีนี้ ผู้ถูกร้องหรือวิญญูชนทั่วไปไม่อาจคาดหมายได้ว่าการเข้าชื่อ เสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และใช้นโยบายดังกล่าวในการ หาเสียงเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นผ่านการณรงค์หรือการปรากฏตัวในที่ชุมนุมทางการเมืองเกี่ยวกับการ แก้ไขหรือยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ หรือการที่สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องเป็นหรือ เคยเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีตามมาตรา ๑๑๒ หรือเป็นนายประกันในคดีดังกล่าวเป็นการกระทำ ตามมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๒) การยุบพรรคการเมืองซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนที่มีความ สำคัญในระบอบประชาธิปไตย สามารถทำได้แต่ต้องเป็นไปเพื่อการพิทักษ์รักษาหลักการพื้นฐาน และคุณค่าของระบอบประชาธิปไตยตามแนวคิดประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้ จึงต้องเคร่งครัด ระมัดระวัง และให้ได้สัดส่วนกับความรุนแรงของพฤติการณ์ของพรรคการเมือง ต้องเป็นมาตรการสุดท้าย เฉพาะที่มีความจำเป็นต้องแก้ไขเร่งด่วนฉับพลัน ข้อเท็จจริงตามคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ เป็นข้อเท็จจริง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ ซึ่งให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ผู้ถูกร้องเลิกการกระทำ จึงมีความหนักเบา

แตกต่างจากการพิจารณาวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ซึ่งให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง อันเป็นโทษรุนแรง ต้องให้ลักษณะทางกฎหมายแก่ข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคในลักษณะที่มีความเป็นรูปธรรมและมีความรุนแรงได้สัดส่วนถึงขนาดที่เป็นพฤติการณ์อันจำเป็นต้องยุบพรรคผู้ถูกร้อง เมื่อข้อเท็จจริงอันเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องในคดีนี้ ไม่มีความรุนแรงในภาวะวิสัยอันสมควรจะเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมือง จะต้องปรากฏพยานหลักฐานที่เป็นรูปธรรมมีน้ำหนักเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำดังกล่าวมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จได้โดยใกล้เคียงต่อผลถึงขนาดจำเป็นต้องยุบพรรคการเมืองนั้นก่อน คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ ที่สั่งให้ผู้ถูกร้องเลิกการกระทำ ผู้ถูกร้องก็ปฏิบัติตามคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญทันทีโดยการลบข้อความนโยบายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ออกจากเว็บไซต์ของผู้ถูกร้อง แม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง จะให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นก็ตาม แต่ไม่ได้มีบทบัญญัติกำหนดระยะเวลาในการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไว้อย่างชัดเจน ศาลรัฐธรรมนูญมีข้อคัดค้านมติบัญญัติที่มีอำนาจออกกฎหมาย จึงไม่มีอำนาจในการกำหนดระยะเวลาเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องอันเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลได้ ต้องสอดคล้องกับหลักความพอสมควรแก่เหตุ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๘ ประกอบมาตรา ๙๔ เป็นบทบัญญัติในลักษณะเดียวกัน ได้บัญญัติระยะเวลาการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไว้ไม่เกิน ๕ ปี เมื่อผู้ถูกร้องมิได้รู้หรือควรจะได้รู้ว่าการกระทำต่าง ๆ ตามที่ถูกร้อง สมควรกำหนดระยะเวลาเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นระยะเวลาไม่เกิน ๕ ปี นับแต่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และเมื่อพิจารณาการกระทำของผู้ถูกร้องตามที่กล่าวอ้าง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ จะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลากรรมการบริหารพรรค ชุดที่ ๑ และที่ ๒ เท่านั้น ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควรเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของบุคคลผู้เป็นคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจเพิกถอนสิทธิของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง ๒ ชุด ดังกล่าวเท่านั้น

ศาลรัฐธรรมนูญให้นำพยานเอกสารที่ได้จากการไต่สวนในคดีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๓/๒๕๖๗ มารวมไว้ในสำนวนคดีนี้เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยคดี

พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เพื่อให้การหาเสียงเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้คณะกรรมการกำหนดลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครและพรรคการเมือง” และคณะกรรมการการเลือกตั้งออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยในหมวด ๔ ลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้ง ข้อ ๑๗ กำหนดว่า “ห้ามผู้สมัครพรรคการเมือง หรือผู้ใดนำสถาบันพระมหากษัตริย์มาเกี่ยวข้องกับการหาเสียงเลือกตั้ง” อันเป็นการห้ามมิให้นำสถาบันพระมหากษัตริย์มาเกี่ยวข้องกับการหาเสียงเลือกตั้งทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุน เทิดทูน หรือดั่งที่นายพิธาและผู้ถูกร้องได้ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ เมื่อผู้ถูกร้องรับว่า ผู้ถูกร้องนำนโยบายการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไปหาเสียงและเผยแพร่บนเว็บไซต์ของพรรคผู้ถูกร้อง เพราะผู้ร้องไม่เคยมีคำสั่งห้ามนำนโยบายดังกล่าวไปหาเสียงเลือกตั้ง หรือให้ผู้ถูกร้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงนโยบายดังกล่าวในการไปหาเสียงเลือกตั้ง แสดงว่ามีการนำนโยบายการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไปหาเสียงเลือกตั้ง และเผยแพร่บนเว็บไซต์ของพรรคผู้ถูกร้องจริง การที่ผู้ร้องจะไม่เคยมีคำสั่งเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ก็มีใ้เชื่อว่าผู้ร้องอนุญาต หรือยอมรับให้ผู้ถูกร้องกระทำดังกล่าวได้ ซึ่งการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ตามที่มีการเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรตามกระบวนการทางนิติบัญญัติในสภาผู้แทนราษฎรนั้น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ ฟังได้ว่า นายธีรยุทธ สุวรรณเกษร ยื่นคำร้องว่า เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ นายพิธา หัวหน้าพรรคก้าวไกล และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคผู้ถูกร้อง ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ตามเอกสารหมายเลข ร ๓ เพื่อยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ตามร่างมาตรา ๔ ที่บัญญัติว่า “ให้ยกเลิกมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๔๑ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๙” และร่างมาตรา ๖ ที่บัญญัติว่า “ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นลักษณะ ๑/๒ ความผิดเกี่ยวกับพระเกียรติของพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และเกียรติยศของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มาตรา ๑๓๕/๕ มาตรา ๑๓๕/๖ มาตรา ๑๓๕/๗ มาตรา ๑๓๕/๘ และมาตรา ๑๓๕/๙ ในภาค ๒

ความผิด แห่งประมวลกฎหมายอาญา” และย้ายหมวดความผิดจากเดิมที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ความผิด ลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หมวด ๑ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นหมวด ๔ ความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ ซึ่งเป็นการลดสถานะความคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ และแก้ไขอัตราโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จากเดิมที่บัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี” เป็นให้เพิ่มความว่า “มาตรา ๑๓๕/๕ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” และ “มาตรา ๑๓๕/๖ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งเป็นการเสนอให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ มีระวางโทษน้อยกว่าระวางโทษในความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๘ ที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท และร่างมาตรา ๖ ยังบัญญัติให้เพิ่มความว่า “มาตรา ๑๓๕/๗ ผู้ใดติชม แสดงความคิดเห็น หรือแสดงข้อความใดโดยสุจริต เพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อธำรงไว้ซึ่งรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ ผู้นั้นไม่มีความผิดตามมาตรา ๑๓๕/๕ และมาตรา ๑๓๕/๖” และ “มาตรา ๑๓๕/๘ ความผิดฐานในลักษณะนี้ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่า ข้อที่หาว่าเป็นความผิดนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ” ซึ่งเป็นการเปิดช่องให้บุคคลทั่วไปก้าวล่วงพระราชอำนาจโดยการวิพากษ์วิจารณ์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์โดยไม่มีความผิดหรือไม่ต้องรับโทษใด ๆ และเพิ่มความในมาตรา ๑๓๕/๙ วรรคหนึ่งด้วยว่า “ความผิดในลักษณะนี้เป็นความผิดอันยอมความได้” และวรรคสอง “ให้สำนักพระราชวังเป็นผู้ร้องทุกข์ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับพระเกียรติของพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และเกียรติยศของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์” อันเป็นการบัญญัติให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นความผิดอันยอมความได้เช่นเดียวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลทั่วไป โดยให้สำนักพระราชวังเป็นผู้ร้องทุกข์และเป็นผู้เสียหายเท่านั้น และยื่นคำร้องเพิ่มเติมว่าการที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวของผู้ถูกร้องทั้งสองไม่ได้รับการพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจาก นายสุชาติ ตันเจริญ อดีตรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ ๑ ผู้พิจารณาเรื่องระเบียบวาระ

มีความเห็นว่า ร่างกฎหมายดังกล่าวอาจมีปัญหาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ จึงส่งกลับไปให้นายพิธาและผู้ถูกร้องแก้ไข แต่นายพิธาและผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินการใด ๆ และยังคงมีความประสงค์จะยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ให้สำเร็จ แม้ว่าสมาชิกวุฒิสภาจะอภิปรายโดยไม่เห็นด้วยกับการเสนอนโยบายนี้ในระหว่างการประชุมร่วมกันของรัฐสภา เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ก็ตาม โดยในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖ นายพิธาและผู้ถูกร้องใช้นโยบายเสนอให้ยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ซึ่งมีเนื้อหาเช่นเดียวกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่นายพิธาและผู้ถูกร้องเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยนายพิธาและผู้ถูกร้องได้เปิดความรับผิดชอบต่อศาลว่า พรรคผู้ถูกร้องนำเสนอเสนอดังกล่าวเพื่อใช้เป็นนโยบายรณรงค์หาเสียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖ และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ บัญญัติว่า “ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” มาตรา ๘ บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย” และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้” วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้” แม้การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐสภาในการตราร่างพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๑ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๓๓ วรรคหนึ่ง (๒) ก็ตาม ย่อมต้องกระทำในรัฐสภาโดยตรงเพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการนิติบัญญัติเท่านั้น มิใช่นำมาเป็นนโยบายในการหาเสียงเลือกตั้งนอกรัฐสภาจนทำให้สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเลือกสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องด้วยชอบนโยบายดังกล่าว หรือมิได้ชอบนโยบายดังกล่าว แต่ชอบนโยบายอื่น ๆ ของผู้ถูกร้องก็ตาม แต่สามารถทำให้ผู้ถูกร้องนำร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปดำเนินการในรัฐสภาต่อไปตามนโยบายที่ผู้ถูกร้องต้องการอย่างแท้จริงในที่สุด ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์เปลี่ยนแปลงไปสู่สถาบันในระบอบการปกครองอื่นที่มิได้มีสถาบันพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ต่อไป การกระทำของผู้ถูกร้องจึงอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญนี้ และจะนำไปสู่การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ดังที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ นั้น เมื่อตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง มีบทบัญญัติว่า เมื่อคณะกรรมการมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการล้มล้าง

การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือกระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้ยื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น ผู้ร้องจึงร้องขอเป็นคดีนี้ได้ทันทีโดยมิต้องให้นายทะเบียนรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๘๓ วรรคหนึ่ง ด้วยเป็นกรณีที่มีพยานหลักฐานอันควรเชื่อได้ตามข้างต้นนั้นแล้ว มิใช่กรณีที่นายทะเบียนทราบจากมีผู้ร้องต่อนายทะเบียน หรือปรากฏต่อนายทะเบียนว่ามีการกระทำตามมาตรา ๘๒ จึงต้องดำเนินการดังกล่าวเสียก่อน ซึ่งปรากฏด้วยว่าเมื่อนายพชรน คณาโชติโกคิน ร้องต่อผู้ร้องตามมาตรา ๘๒ ผู้ร้องได้ตรวจสอบโดยให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำสั่งนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่ไม่มีหลักฐานและข้อมูลเพียงพอจึงไม่รับดำเนินการ ต่อมานายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับรายงานว่า นายธีรยุทธ สุวรรณเกษร ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญประเด็นเดียวกับนายพชรน จึงให้รอดำเนินการหลังศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยก่อนเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ แล้ว นายเรืองไกร ลีภิพัฒน์ และนายธีรยุทธ ยื่นคำร้องต่อผู้ร้องให้ดำเนินการในมูลกรณีเดียวกัน คณะกรรมการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นว่า ทั้งสามคำร้องดังกล่าวไม่มีเหตุต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเสนอ นายทะเบียนพรรคการเมือง และนายทะเบียนพรรคการเมืองไม่มีเหตุต้องเสนอให้ผู้ร้องพิจารณาตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๖ ข้อ ๗ และข้อ ๘ อีกต่อไป จึงยุติลงเพราะผู้ร้องมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่ายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๘๒ ได้แล้ว ซึ่งตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง เป็นเรื่องการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๘๒ ทั้งกรณีตามมาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๘๓ วรรคหนึ่ง เมื่อตามมาตรา ๘๒ วรรคสอง บัญญัติว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ วรรคหนึ่ง (๓) ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยมาตรา ๒๑๐ วรรคสอง บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วได้ด้วย และตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๐ (๓) ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง มาตรา ๑๓๐ (๔) ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จึงเป็นการถูกต้องตามรัฐธรรมนูญซึ่งให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้ได้ ส่วนการที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙

มิได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ไว้ตั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ วรรคสองและวรรคสาม เป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับจะบัญญัติ เช่นใด ไม่อาจนำมาเปรียบเทียบหรือนำมาใช้อ้างได้ เมื่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ วินิจฉัยว่า เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) ใช้คำว่า “กระทำการล้มล้างการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” การใช้สิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าวจึงเป็นกรณี “กระทำการ” นั้นเอง และการใช้สิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าวเป็นการเริ่มต้นที่อาจเป็นปฏิปักษ์ ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นการ “กระทำการ” ตามมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๒) ดังที่วินิจฉัยมาข้างต้นนั้น ด้วยว่าก่อนมีการกระทำการล้มล้าง การปกครองดังกล่าวมาจากการตั้งตนเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองดังกล่าวก่อนแล้วจะไปสู่การล้มล้าง การปกครองในที่สุด คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ มีรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำต่าง ๆ อันเนื่องมาจากนโยบายการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครและพรรคการเมืองที่พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๐ วรรคหนึ่ง ให้ผู้ร้อง ออกระเบียบว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ หมวด ๔ ลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้ง ข้อ ๑๗ กำหนดมิให้ผู้สมัคร พรรคการเมือง หรือผู้ใดนำสถาบันพระมหากษัตริย์มาเกี่ยวข้องกับการหาเสียงเลือกตั้ง การที่ผู้ถูกร้อง นำนโยบายยกเลิกหรือแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ อันเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับสถาบัน พระมหากษัตริย์มาหาเสียงเลือกตั้ง ย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าว ซึ่งการกระทำตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๗ นั้น เป็นการกระทำตั้งแต่ที่ผู้ถูกร้อง ได้ใช้นโยบายแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ตามร่างที่ได้เสนอไว้ต่อสภาผู้แทนราษฎร ไปหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้ผู้ร้องคดีดังกล่าวเห็นว่าเป็นการกระทำตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง จึงร้องให้ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง ให้ผู้ถูกร้องคดีดังกล่าว เลิกดำเนินการใด ๆ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อให้มีการยกเลิกหรือแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ที่กระทำอยู่และที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต และศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ ให้ผู้ถูกร้องคดีดังกล่าวเลิกการกระทำตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๔ ผลคำวินิจฉัยดังกล่าว จึงหมายถึงผู้ถูกร้องคดีดังกล่าวได้กระทำการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง มาตั้งแต่ผู้ร้องคดีดังกล่าว

ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง แล้ว ที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ผู้ถูกร้องคดีดังกล่าว เลิกการกระทำตามข้างต้นจึงนับแต่นั้นมา และศาลรัฐธรรมนูญได้ห้ามมิให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ด้วยวิธีการซึ่งมิใช่กระบวนการทางนิติบัญญัติโดยชอบที่จะเกิดขึ้นต่อไป ในอนาคตหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยคดีดังกล่าวนั้นแล้วด้วย คือ ศาลรัฐธรรมนูญมีการสั่ง ๒ กรณีด้วยกัน กรณีแรกเป็นการสั่งห้ามกระทำนอกสภาผู้แทนราษฎรตลอดไป ส่วนกรณีหลังเป็นการสั่งห้ามกระทำในสภาผู้แทนราษฎรอันไม่ชอบด้วยกระบวนการนิติบัญญัติตลอดไปเช่นกัน การที่ผู้ถูกร้องคดีนี้ อ้างว่า ได้มีการลบข้อความนโยบายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ออกจาก เว็บไซต์ของผู้ถูกร้องแล้ว จึงมิได้มีการกระทำตามที่ผู้ร้องคดีนี้อ้างนั้น การดำเนินการดังกล่าวจึงเป็นการ ปฏิบัติตามที่ศาลรัฐธรรมนูญห้ามกระทำนอกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นการห้ามตลอดไปอยู่แล้วนับแต่ ที่ผู้ถูกร้องคดีนี้ได้กระทำการดังกล่าว มิได้ทำให้การกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าว สิ้นสุดลงนับแต่นั้นตามที่ผู้ถูกร้องคดีนี้อ้างแต่ประการใด เพราะถ้ามิได้กระทำการดังกล่าวหลังจาก ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗ แล้ว ย่อมถือว่ามี การกระทำตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ที่กระทำมิได้อยู่ มิได้ยกเลิกการกระทำตามที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งห้าม โดยคณะกรรมการบริหาร พรรคผู้ถูกร้อง จึงเป็นคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง ๓ ชุด ตามที่ผู้ร้องร้องขอนั้น ส่วนที่ผู้ถูกร้องคดีนี้ อ้างว่า พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนที่มีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตย การยุบพรรคการเมืองต้องเคร่งครัด ระมัดระวัง ให้ได้สัดส่วนกับพฤติการณ์ความรุนแรงของพรรคการเมือง และต้องเป็นความจำเป็นต้องแก้ไขเร่งด่วนฉับพลันนั้น แม้พรรคการเมืองจะเป็นสถาบันและมีสถานะ เป็นนิติบุคคลก็ต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย หากไม่มีการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และกฎหมายแล้ว การที่จะถูกยุบพรรคย่อมไม่เกิดขึ้นโดยง่าย การจะถูกยุบพรรคจึงขึ้นอยู่กับการกระทำ ของพรรคการเมืองนั้น ๆ เป็นเช่นใด เมื่อการกระทำของผู้ถูกร้องคดีนี้ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และกฎหมายที่บัญญัติไว้ และมีบทบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องคดีนี้ ศาลรัฐธรรมนูญย่อมต้องดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำโดยไม่อาจหลีกเลี่ยง เพราะเป็น กรณีที่รุนแรงแล้ว เหตุตามที่ผู้ถูกร้องคดีนี้อ้างดังกล่าว หรือตามที่นักกฎหมายมหาชน หรือมิใช่ นักกฎหมายมหาชน หรือผู้มีความรู้ทางกฎหมายที่มีใช้นักกฎหมายโดยตรง หรือนักวิชาการสาขาต่าง ๆ ไม่ว่าในระดับใดที่แสดงความเห็น นักการทูตและนักการเมืองของต่างประเทศ ซึ่งต่างมีรัฐธรรมนูญ และกฎหมายภายในประเทศตนแตกต่างกันไปตามบริบทแต่ละประเทศ ก็ต้องมีมารยาทสากลทางการทูต และการต่างประเทศที่พึงปฏิบัติเช่นกัน รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นใด ๆ ก็พึงระลึกว่า การจะให้ ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการตามความเห็นของตนหรือหมู่คณะของตนเพราะมีความเชื่อมั่นในความรู้อัน

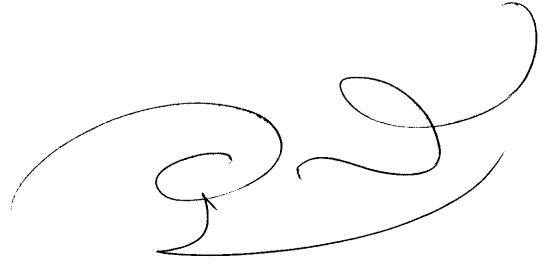
หรือความคิดของตน หรือหมุ่คณะของตนว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือชอบธรรมเท่านั้น ผู้ที่มีความคิดหรือความเห็นต่าง เป็นผู้ไม่รู้จักจริง ไม่มีความเข้าใจแท้จริง ไม่ชอบนั้น ต่างมิได้มีหน้าที่รับผิดชอบดังที่ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย หากศาลรัฐธรรมนูญต้องกระทำตามความเห็นดังกล่าวย่อมเป็นการให้ศาลรัฐธรรมนูญทำสิ่งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายเสียเอง ดังนั้น ในประเด็นวินิจฉัยที่หนึ่งจึงเห็นว่า มีเหตุยบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ตามที่ผู้ร้องขอ

ส่วนในประเด็นวินิจฉัยที่สองนั้น เมื่อตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง บัญญัติว่า หากศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น ดังนั้น เมื่อมีความเห็นให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามวินิจฉัยมาข้างต้นแล้ว จึงต้องเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคด้วยตามที่ผู้ร้องขอ แต่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง มิได้บัญญัติระยะเวลาการถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบพรรคการเมืองไว้ จึงสมควรพิจารณาระยะเวลาดังกล่าวให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะเหตุดังกล่าว ไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีก ทั้งนี้ ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นถูกยุบ” นั่นคือ เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องมีกำหนดสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง

สำหรับประเด็นวินิจฉัยที่สามนั้น เมื่อตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔ วรรคสอง บัญญัติระยะเวลาการห้ามไว้มีกำหนดสิบปี จึงไม่อาจกำหนดระยะเวลาห้ามน้อยกว่ากำหนดสิบปีได้ ไม่มีเหตุตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้าง

จึงมีความเห็นให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) และวรรคสอง ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ จนถึงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๗ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง มีกำหนดสิบปีนับแต่

วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง และห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔ วรรคสอง

(นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ